

ארוע מספר 14 | יום שבת ה- 8/12/07 | כ"ח כסלו תשס"ח

בשעה 20:30 במרכז בן-גוריון, קיבוץ שדה בוקר.

מוסיקה לתזמורת מרומניה ומישראל

תזמורת "קונצ'רטו" מבוקרשט, רומניה,

בניצוחו של

מאסטרו דורל פסקו-רדולסקו.

בתוכנית:

- "סוויטה נוסטלגית" (2005) מאת: דן בוצ'ין
- "אור... לזכרו של מרדכי סתר" (1995) מאת ראובן סרוסי
- "צבעים... זיכרונות..." (2006) מאת ולדימיר שקולניק
- "שירים ללא מילים" (2007) מאת מיכאל וולפה
(בכורה עולמית)

מופע ייחודי של תזמורת האוניברסיטה של בוקרשט, מן התזמורות הבולטות במרכז אירופה מסיים את חגיגת העשור של "צלילים במדבר". בתוכנית של יצירות מאת מלחינים מרומניה ומישראל. המופע בחסות המכון לתרבות רומניה בישראל.

זהו ביקורם הראשון של התזמורת ושל מנצחה בארץ. זכות גדולה היא לנו לארחם בקונצרט החותם את הפסטיבל העשירי של "צלילים במדבר". התוכנית שהתזמורת תנגן הערב נבנתה במיוחד עבור הפסטיבל וכוללת ארבע יצירות חדשות בבכורה ישראלית, אחת של מלחין רומני, ושלוש של מלחינים ישראליים. אל התזמורת מצטרף גם **נגן המנדולינה יקי ראובן**, אשר הופיע פעמים רבות ב"צלילים במדבר", הן כסולן במופעים שונים, הן כחבר ברביעיית "קרמן" - רביעיית המנדולינות הישראלית והן כחבר בלהקת "מכתוב".

תזמורת קונצ'רטו:

תזמורת האוניברסיטה למוסיקה של בוקרשט, היא מן התזמורות החשובות ביותר כיום באירופה. הנגנים בה הם כולם סטודנטים מצטיינים במוסד יוקרתי וחשוב זה, שהוא בית-ספר גבוה למוסיקה, המכשיר נגנים ויוצרים מכל רחבי העולם במגוון של תחומי מוסיקה. נגני התזמורת מנגנים בה במהלך כל ארבע שנות לימודיהם לתואר הראשון, ומופיעים בכל רחבי רומניה ובמדינות רבות בעולם. יחד עם מקהלות בית-הספר הגבוה למוסיקה בבון, הופיעה השנה התזמורת בביצוע האורטוריה "אליהו" של מנדלסון בכמה ערים בגרמניה.

פרופ' דורל פסקו-רדולסקו, מנצח ומייסד התזמורת:

הוא מן המוסיקאים החשובים כיום במרכז אירופה. ככנר מחונן הופיע הן כסולן, והן כמובילה של תזמורת "קמרטה" הרומנית ואף היה כנר ראשון של מספר אנסמבלים חשובים, ביניהם רביעיית כלי-קשת ושלישיית פסנתר. בשנת 1981 הקים רדולסקו את תזמורת הסטודנטים ומאז התפרסם מאוד גם כמנצח. הוא הופיע מאות פעמים ברחבי אירופה וניצח על מיטב התזמורות ברומניה ומחוצה לה. מאז 1971 מעורב רדולסקו בחיי האוניברסיטה של בוקרשט. הוא מלמד מוסיקה קאמרית, תזמור ובשנים האחרונות הוא משמש כסגן נשיא האוניברסיטה הלאומית למוסיקה של בוקרשט. במסגרת פעילותו הנמרצת בין כתלי האוניברסיטה ייסד מחדש את מקהלת "מדריגאל", המקהלה הלאומית של רומניה, גם היא אחת מגופי הביצוע הנחשבים ביותר כיום במרכז אירופה.

הרפרטואר של מאסטרו רדולסקו הוא נרחב ביותר וכולל לצד מיטב המוסיקה הקונצרטנטית של הבארוק, הקלאסיקה והרומנטיקה, יצירות רבות מן המאה העשרים והמאה העשרים ואחת. הוא יזם ביצועים רבים של יצירות חדשות, ולהקלטותיו בתחום ייחודי זה יש מוניטין בינלאומי.

יקי ראובן, מנדולינה:

יקי ראובן, יליד 1976, בוגר הקונסרבטוריון באר שבע, תלמידם של פרופ' שמחה נתנזון ולב חיימוביץ. במסגרת שירותו הצבאי שירת כמוזיקאי מצטיין בהרכבים מוזיקליים מגוונים ביניהם אנסמבל "מכתוב" - הרכב של מוסיקה אתנית המשלבת חומרים מערביים עם השפעות מזרחיות, הרביעייה הירושלמית, אנסמבל ויואצ'ה של התזמורת הקאמרית הישראלית ורביעיית המנדולינות "קרמן".

כיום, בוגר האקדמיה למוזיקה ולמחול ע"ש רובין בירושלים ובעל תואר שני במנהל עסקים באוניברסיטת בן-גוריון. במהלך שנות לימודיו השתתף בפרוייקטים מגוונים כנגן מנדולינה: נגן אורח בתזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור והסינפוניה הישראלית באר-שבע.

יעקב ראובן מופיע גם בריסילים למנדולינה בליווי פסנתר. מגיל צעיר השתתף בתחרויות במסגרת מחלקות כלי מיתר, וזכה במקומות ראשונים בקרן סרני, בתחרות מחלקתית באקדמיה למוזיקה, ובתחרות לנגינת סולו עם תזמורת.

דן בוצ'ין, מלחין:

נולד בבוקרשט בשנת 1943. כנער למד קומפוזיציה עם כמה מן המלחינים הרומנים החשובים, ביניהם טיבוריו אולה, אורל שטורה ודן קונסטנטינסקו. אחר כך השתלם בגרמניה אצל חשובי מנהיגי הזרם המודרניסטי בשנות השישים, ביניהם: קרלהיינץ שטוקהאוזן, גיאוגי ליגטי וברונו מדרנה. הוא משמש כמורה באוניברסיטת בוקרשט מאז 1968 ומלמד מקצועות עיוניים שונים, ביניהם: הרמוניה, צורות וקומפוזיציה. הוא שימש בשורה ארוכה של תפקידים במוסד חשוב זה, ומאז שנת 2000 הוא מכהן כרקטור האוניברסיטה.

פרופ' דן בוצ'ין ידוע כמורה ייחודי, והוא מנחה כיתות אמן בקומפוזיציה בכמה מן הסמינרים החשובים בארה"ב ובקנדה. הוא זכה בפרסים רבים ברומניה ומחוצה לה, ביניהם שש פעמים בפרס ארגון הקומפוזיטורים הרומני בעבור יצירות חדשות שחיבר. יצירתו של בוצ'ין מתפרסת על מגוון רחב של ז'אנרים, והוא מבצע באופן קבוע ברומניה ומחוצה לה - בצרפת, גרמניה, ספרד, איטליה, מולדובה, בלגיה, אוסטריה, קנדה, ארה"ב, יפן והונגריה.

היצירה "סוויטה נוסטלגית" משנת 2005 מבוצעת בבכורה בסיוורה זה של התזמורת. המוסיקה מטפלת בסוגים שונים של געגועים ונוסטלגיה. הפרק הראשון, "זיכרונות ילדות", מוקדש לאותם זיכרונות ענוגים המציתים בנו רגשות עזים של געגוע ונוסטלגיה. בפרק השני, "געגועים מוזרים", הולכת המוסיקה למחוזות של המוזר והאחר, אל ארצות דמיוניות, מאלה שמאפיינות את הספרים שקראנו בגיל הנעורים. משם מפליגים אנו אל מחוזות הדמיון של ימים עתיקים ולמוסיקה של ימי הביניים, הנמצאת במרכזו של הפרק השלישי, "נוסטלגיה ימי-ביניימית". לבסוף נודד היוצר בדמיון אל העיר וינה, העיר היפה והמופלאה, בה חיו ופעלו מלחינים רבים, ביניהם מוצארט, בטהובן, שוברט, שטראוס וברהמס.

בסגנונה הרומנטי של היצירה יש משום תפנית דרמטית, המאפיינת את כתיבתו של דן בוצ'ין בשנים האחרונות. ממודרניסט קיצוני הוא הפך לרומנטיקן עז הבעה. בדברי ההסבר ליצירתו מסכם בוצ'ין בשאלה, הנשארת ללא מענה, שאלה המייצגת היטב את המהפך: "זיכרונות ילדות, געגועים אל המוזר, אל ימי הביניים, אל המלחינים הגדולים של וינה... מדוע ולמה למען השם חשבתני בכלל על כל אלה?".

ראובן סרוסי, מלחין:

נולד במונטווידאו, אורוגוואי, בשנת 1959. הוא החל ללמוד נגינה בגיטרה וקומפוזיציה כבר בגיל צעיר. הוא עלה ארצה בגיל חמש-עשרה והמשיך בלימודיו בבית-הספר לאמנויות ע"ש תלמה ילין. הוא השלים את לימודי הקומפוזיציה באקדמיה למוסיקה בתל-אביב בהדרכתו של המלחין ליאון שידלובסקי. בין מוריו נמנים גם המלחינים סרג'יו נטרא, יצחק סדאי, מרדכי סתר ואבל ארליך. יצירותיו של ראובן סרוסי מתפרסות על פני מגוון של הרכבים ומבוצעות בארץ ובעולם. בין ההרכבים והתזמורות שביצעו את המוסיקה שלו - התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים, אנסמבל קפריזמה, אנסמבל "מודרן", "ניו ג'וליארד" אנסמבל, "קוורטטו איטליאנו" וכן מיטב התזמורות במוסקבה, שיקגו, ניו-יורק, ברלין, קלן, בודפשט, לונדון, הלסינקי ועוד.

בין הפרסים הרבים בהם זכה שני פרסי אקו"ם עבור יצירות פרי-עטו, פרס ראש-הממשלה לקומפוזיטורים 1995, פרס בתחרות כתיבת יצירה תזמורתית עבור התזמורת הפילהרמונית הישראלית 1993 ועוד.

ראובן סרוסי הוא גם גיטריסט בעל מוניטין ומופיע כנגן באנסמבלים שונים וכסולן בארץ ובעולם. הוא חבר בסגל האקדמי של בית-הספר הגבוה למוסיקה ע"ש בוכמן מהטה באוניברסיטת תל-אביב, בה הוא מכהן כראש המחלקה לקומפוזיציה, ואף מלמד נגינת גיטרה. סגנונו של ראובן סרוסי מתאפיין בשפה אישית, המשלבת מגוון נרחב של טכניקות וסגנונות, תוך חיפוש מתמיד אחר שפה ייחודית ומקורית. מרבית יצירותיו ניחנו במתח דרמטי ובאמירה רגשית חזקה.

יצירתו התזמורתית "אור" חוברת בשנת 1995 לזכרו של המלחין מרדכי סתר אשר הלך לעולמו כשנה קודם, ואשר היה מן הדמויות הקרובות והמשפיעות ביותר עליו בראשית דרכו האמנותית. היצירה מתייחסת לתפיסתו הפיוטית והרוחנית שהתאפיינה בבהירות רבה, המתוארת באותו דימוי של אור, הפותח וחותר את היצירה. שלושה יסודות ליצירה זו, היסוד הראשון הוא דימוי של אור המתואר בצלילים של כלי-נקישה מתכתיים ובצלילים העיליים של כלי-קשת. היסוד השני הוא דימוי של אלימות המתואר בקצבים עזים, המהווים מעין תגובה קיצונית ליסוד שלישי, המתואר בקו מלודי, אשר מתחיל בהיסוס ומתפתח לאיטו במהלך היצירה. שילובם של שלושת היסודות הללו יוצר מתח הולך וגובר, המוביל למעין התפרקות של יסודות אלה למרכיביהם. בסיום היצירה מופיע שוב היסוד הראשון, יסוד האור, ההולך ונעלם לאיטו בתהליך ארוך ומתמשך, המצייר תחושה של זמן אינסופי.

ולדימיר שקולניק, מלחין:

נולד בשנת 1947 באוקראינה. את לימודי הקומפוזיציה השלים בהנחייתו של המלחין אנטול ויירו (Anatol Vieru) באוניברסיטת בוקרשט ברומניה. הוא עלה ארצה בשנת 1977, והשתלב בסגל האקדמיה הירושלמית כפסנתרן מלווה וכמורה למקצועות התיאורטיים. במהלך השנים פיתח ולדימיר שקולניק שיטה ייחודית להוראת פיתוח השמיעה, הנוגעת הן למוסיקה הטונאלית והן למוסיקה הא-טונאלית. כמו כן פיתח שקולניק שיטת הוראה בקומפוזיציה, המשלבת הבנה ובניית תהליכי מתח והרפיה ביצירה המוסיקאלית באמצעות שימוש בעקרונות של תורת הקבוצות ותורת האינרציה.

בשנת 1994 סיים בהצטיינות יתרה את עבודת הדוקטורט שלו, המוקדשת למוסיקה של המלחין הפולני ויטולד לוטוסלבסקי, באוניברסיטה העברית. פעמיים, בשנת 1991 ובשנת 2002 לימד ולדימיר שקולניק כפרופסור אורח באוניברסיטת ניו-יורק. בשנים 2000-2001 כיהן כראש החוג לתורת המוסיקה, קומפוזיציה וניצוח. בשנים האחרונות הוא מכהן כדיקן הפקולטה לקומפוזיציה, ניצוח וחינוך מוסיקאלי.

בין הפרסים בהם זכה - מענק על הישגיו בקומפוזיציה ובמחקר של אוניברסיטת ניו-יורק בשנת 2002 ופרס ראש הממשלה לקומפוזיטורים בשנת 2004.

ולדימיר שקולניק הוא יוצר פורה, המתבטא במגוון רחב של הרכבים. בין יצירותיו מוסיקה לתזמורת סימפונית, תזמורת קאמרית, תזמורת כלי-קשת, יצירות לכלים סולניים ותזמורת, לתזמורת חלילים, למקהלת ילדים, להרכבים קאמרליים מסורתיים ולא מסורתיים, יצירות לכלים סולניים, לקול ולפסנתר ואף יצירות מתודיות, ביניהן שני ספרי לימוד בנושא פיתוח השמיעה המשופעים במלודיות פרי עטו. יצירותיו מבוצעות בארץ ובעולם - בארה"ב, מולדובה, פולין, צ'כיה, סרביה, קרואטיה, ספרד, איטליה, צרפת, רוסיה, תאילנד, ניו-זילנד ורומניה.

סגנונו של ולדימיר שקולניק ניחן בשפה אישית ועקבית, המיוסדת על מחקר באפשרויות השונות של כלי-הנגינה, הקפדה על ארגון הצליל והמקצב ורגישות לגוונים. מקורן של מרבית יצירותיו הוא במקור השראה פיוטי ודרמטי. הסבריו של המלחין, כפי שתומצתו בתוכניה, מייצגים את גישתו הייחודית, שאיננה משתפת את המאזין בהיבט הטכני של הקומפוזיציה, אלא לוקחת אותו למחוזות הדמיון, בהם נולדו.

היצירה "צבעים... זיכרונות..." חוברת בשנת 2006 עבור תזמורת "המהפכה" ומנצחה רועי אופנהיים, אשר ביקש לחשוף את הנגנים הצעירים בתזמורתו לטכניקות מודרניסטיות ולאפשרויות חדשות של מבע. ביצוע הבכורה של היצירה התקיים במרץ 2006. ולדימיר שקולניק בוחן ביצירה זו מגוון נרחב של טכניקות נגינה, תבניות קצביות ייחודיות, ארגון חופשי של תחושות פעמה, סוגים רבים של צבעים ומיקומים. כל הפסיפס העשיר הזה של אפשרויות מבע נועד לתאר דימויים של גוון וצבע המתערבבים בזיכרונות ובעגועים. המתח שבין שני סוגים מנוגדים אלה של אווירה עומד במרכזה של היצירה.

מיכאל וולפה, מלחין:

נולד בשנת 1960 בתל-אביב. מיכאל הוא חבר קיבוץ שדה-בוקר מזה עשרים וחמש שנה. הוא בוגר האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ואוניברסיטת קימברידג' באנגליה. בין מוריו המלחינים צבי אבני, חיים אלכסנדר, מרק קופיטמן ואלכסנדר גהר. וולפה השלים את עבודת הדוקטוראט שלו המוקדשת לסימפוניה הבריטית במחצית השנייה של המאה העשרים באוניברסיטה העברית בהנחייתו של המוסיקולוג פרופ' יהואש הירשברג.

מיכאל וולפה עוסק באופן אינטנסיבי הן בחינוך מוסיקלי והן ביצירה. הוא מלמד בבית-הספר למדעים ולאמנויות בירושלים ובאקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, בה הוא מכהן כראש החוג לקומפוזיציה וניצוח. כמלחין מתבטא וולפה במגוון נרחב של הרכבים. הוא השלים סדרה של יצירות סימפוניות המוקדשות להוויית החיים בארץ, סדרה של יצירות להרכבים גדולים עבור אנסמבל "קפריזמה", מספר ניכר של יצירות קאמריות, ביניהן ארבע שלישיות פסנתר אשר הוקדשו לשלישיית "מיתר", יצירות ווקאליות, יצירות לפסנתר, יצירות מתודיות לתלמידי נגינה וקונצ'רטי לכלים סולניים ותזמורת, כמו היצירה החדשה המושמעת במופע זה בבכורה.

"שירים ללא מילים" למנדולינה ולתזמורת כלי-קשת מייצגים היטב את התהליך שעבר וולפה מיצירה בשפה מודרניסטית ליצירה בשפה ניאו-רומנטית, המבקשת לחבר בין הצורה והמרקם המערביים לבין חומרים מוסיקליים מקומיים. מדובר בעצם בקונצ'רטו במודל הקלאסי של ארבעה פרקים.

הכותרת מתייחסת למקורן של מרבית המלודיות שבקונצ'רטו, הלקוחות משירים ישראליים. הפרק הראשון, פרלוד, מבוסס על שיר של הזמר אביתר בנאי, ויש בו עצב כבוש של משורר מאוהב שנעזב על-ידי אהובתו. הפרק השני, בלדה, כתוב בצורת הסונטה הקלאסית. הנושא הראשון מבוסס על רעיון מלודי מזרחי, ברוח הפיוט הספרדי המסורתי, הלקוח מתוך שיר של הזמר עמיר בניון. הנושא השני מבוסס על לחן של המלחין דובי זלצר, והוא מעובד בהרמוניה מסורתית. הניגוד שבין שני הנושאים מנסה להביע את הכמיהה הנואשת לשלום. הפרק השלישי, אינטרמצו, מבוסס על שיר של ירמי קפלן. וולפה מבקש לתאר בפרק זה דו-שיח דמיוני בין חייל אלמוני אשר שרד את הקרב לבין חברו הטוב אשר הקריב למענו את חייו באותו קרב. הפרק המסיים, בתנועה מתמדת, ערוך בצורת רונדו. שוב מעומתים בו שני רעיונות מנוגדים. רעיונות ריתמיים ומלודיים מתוך שיר של רמי פורטיס וברי סחרוף, המייצגים מציאות אלימה ואקסטטית מובילים למנגינה תמימה ונלהבת של מחול הורה נושן מאת מנשה בהרב. התנועה המתמדת הבלתי מתפשרת של מקצבי הטרנס עומדת בניגוד לקצב העממי הריקודי והנלהב של ההורה.

נגן המנדולינה מנהל דו-שיח מתמיד עם החומרים שמציגה התזמורת, כמו האמן הצופה בסביבתו הטרגית, רווית המתח, תוך שהוא מנסה לפרשה בדרכים מגוונות, לנוע בין המציאות למחוזות הדמיון. מילות השירים, שעל לחניהם התבסס המלחין, הולידו ברוחו של האמן דימויים שונים, חלקם קרובים לתוכן המקורי של השירים וחלקם מפליגים הרחק לתכנים דרמטיים.

היצירה מוקדשת לנגן המנדולינה יקי ראובן, חברו הטוב של המלחין, אשר היה מעורב בכל שלבי חיבורה ועריכתה של היצירה.

**תודה מיוחדת לאנשי המכון לתרבות רומניה בישראל,
למלחין ולדימיר שקולניק ולמנצח דורל פסקו-רדולסקו, אשר ברצונם הטוב ובהתלהבותם מימשו את רעיון ביקורה של תזמורת "קונצרטו" בארץ והשתתפותה בקונצרט הסיום החגיגי של פסטיבל העשור של 'צלילים במדבר'.**